

EIZ U MEDIJIMA

PROSINAC 2016.

REKORDERI, NO IPAK...

Turizam donio vodeći rast u EU

Autor: Ljubica Gatarić

Foto: Patrik Macek/PIXSELL

Plenković uvjeren da je njegovim preuzimanjem HDZ-a došlo do potrebne političke stabilnosti koja je utjecala na dobar rezultat

Odlična turistička sezona pogurala je Hrvatsku na prvo mjesto po realnoj stopi rasta BDP-a u trećem kvartalu u odnosu na prethodni među državama članicama EU. Hrvatski BDP u ljetnim je mjesecima rastao dvostruko brže (1,7%) od preostale dvije najdinamičnije ekonomije: Portugala i Bugarske (0,8%), a čak četiri puta brže od prosjeka EU (0,4%).

Uvoz roba raste

Zadovoljan pokazateljima, predsjednik Vlade Andrej Plenković kazao je da su oni "rezultat aktivnih mjera koje su uspostavljene nacionalnim programom reformi za 2016. godinu", no kao važan element spomenuo je i političku stabilnost. Premda to nije izriekom rekao, početak trećeg kvartala podudara se s njegovim dolaskom na čelo HDZ-a. Inače, zbog velikog utjecaja turizma na našu ekonomiju svaki treći kvartal u godini vuče najviše, ali međugodišnja stopa rasta BDP-a od 2,9%, najveća je od sredine 2008. godine. Uz strane turiste, ekonomiju je gurala i potrošnja stanovništva, a pomalo neočekivano i države. Treći kvartal s međugodišnjim rastom od 2,9%, šesti najveći u EU, mogao je biti i bolji da nije bilo usporavanja investicija i prerađivačke industrije, posebno prehrambene, te jačanja uvoza koje idu rame uz rame s oporavkom domaće potrošnje. Nakon što su investicije od 2008. do kraja 2014. pale 30 posto, od drugog kvartala 2015. godine one bilježe stalan rast. Marina Tkalec s Ekonomskog instituta navodi da je usporavanje rasta industrijske proizvodnje ponajprije posljedica visoke baze iz 2015. godine.

– Ono što je važno jest da industrijska proizvodnja raste iz mjeseca u mjesec – navodi Tkalec.

– Bili sam nešto optimističniji i očekivali 3,1%, no uz kapitalne investicije blago je usporio i izvoz robe zbog nesigurnosti koje su bile prisutne na izvozom tržištu – komentira Zdeslav Šantić, analitičar Splitske banke. Svojevrsno iznenađenje predstavlja rast državne potrošnje u izbornom razdoblju koji je dodatno osnažen i zbog deflacije.

– Kućanstva su povećala potrošnju 3,4% na godišnjoj razini, što je najviša ostvarena stopa rasta još od početka 2008., kada je ekonomski ciklus bio na vrhu. Iza toga stoji porast raspoloživog dohotka za koji možemo zahvaliti deflaciji, niskim cijenama energenata, ali i blagom oporavku tržišta rada koje je donijelo rast neto plaća – komentira Tkalec.

Iduće iznad 3%

No, čim raste domaća potrošnja, ubrzava i uvoz robe, čiji je volumen i dalje dva puta veći od izvoza. Procjenjuje se da bi stopa rasta u zadnjem kvartalu mogla biti oko 2,5%, pa bi ova godina mogla završiti u plusu 2,7%. Ne bude li neočekivanih političkih i gospodarskih potresa, iduće bi godine ekonomija trebala preskočiti granicu od 3%.

– Važno je da se ne ponove ranije greške kad se rast zasnivao samo na povećanju potrošnje kućanstava, a nije bilo promjena koje bi poboljšale konkurentnost poduzetnika – ističe Šantić. Ministar financija Zdravko Marić vjeruje da će porezna reforma pogurati BDP još pola postotnog poena, a optimističan je i premijer Plenković koji obećava 5-postotni rast do kraja mandata. No to može pomrsiti očekivani rast cijene duga i dizanje kamatnih stopa.

Reakcije

'Idemo u dobrom smjeru'

Riječ je o vrlo jasnom signalu o rastu, najboljem u zadnjih osam godina. Vlada je vrlo zadovoljna pokazateljima. Oni jasno svjedoče da Hrvatska ide u dobrom smjeru. Posebno smo zadovoljni što je trend rasta nastavljen u svim industrijama, osobito u turizmu i izvozu, kaže premijer Plenković.

'Mi smo postavili temelje'

Kad gledate što je prethodna Vlada radila, nije radila ništa. Velik doprinos rastu BDP-a bio je od onoga što smo mi udarili kao temelj, a sada je na novoj Vladi da intenzivira sve aktivnosti. Vezano uz proračun, treba odgovornije pristupiti vođenju fiskalne politike, kaže Branko Grčić (SDP).

'Sposobnost poduzetnika'

Značajno brži rast robnog uvoza od izvoza upućuje na kontinuirani izazov poboljšanja izvozne konkurentnosti gospodarstva. Rast ekonomske aktivnosti u trgovini i turizmu povezan je s optimizmom i sposobnošću privatnih poduzetnika, kaže Davor Majetić (HUP).

'Usporen rast investicija'

Investicije su usporile rast, ali takav razvoj mogao se očekivati s obzirom na to da smo u tom razdoblju imali tehničku Vladu. Podaci također upućuju na rekordnu turističku sezonu jer je doprinos neto izvoza pozitivan unatoč zamjetnom rastu uvoza, kaže Marina Tkalec

UTJECAJ POLITIČKIH PROMJENA

HRVATSKA I EUROPSKA UNIJA U STRAHU: HOĆE LI ZBOG KRIZE U ITALIJI POSKUPITI KREDITI? Za Hrvatsku je Italija puno važnija zemlja od Grčke ili Portugala

Autor: Adriano Milovan

Foto: REUTERS / HANZA MEDIA

Zabrinutost je mala jer su kamate na talijanske obveznice samo 2,1%, što je tri i pol puta manje nego u doba Silvija Berlusconi

Za Hrvatsku je Italija puno važnija zemlja od Grčke ili Portugala jer je riječ o našem gospodarskom partneru broj 1. Ipak, zbivanja nakon talijanskog referenduma zasad se nisu odrazila na nas. No, već se može reći da bismo mogli osjetiti određene posljedice - kaže Željko Lovrinčević iz zagrebačkog Ekonomskog instituta.

- Posljednja zbivanja u Italiji mogla bi se odraziti na konfiguraciju hrvatskog bankarskog sustava. Sada je prodaja podružnica koje talijanske banke imaju u Hrvatskoj i jugoistočnoj Europi izglednija nego njihova dokapitalizacija - ističe Lovrinčević. Zdeslav Šantić, makroekonomist SG Splitske banke, upozorava, pak, kako bi se eventualno intenziviranje političkih rizika na Apeninima posredno moglo odraziti i na cijenu našeg zaduživanja.

- Ako se politički rizici intenziviraju, može se očekivati i rast cijene zaduživanja, ponajprije za članice eurozone, a onda posredno i kod nas. Uostalom, dovoljno se prisjetiti krize u Grčkoj i utjecaja koje je ona imala na financijska tržišta - upozorava Šantić. Ipak, zbivanja tijekom jučerašnjeg dana zasad ne daju naslutiti da bi se mogao ostvariti takav crni scenarij. Naime, primjećuje Lovrinčević, prve negativne reakcije

tržišta ispuhale su se tijekom dana. Premija rizika na talijanske je obveznice, dodaje, blago porasla, ali one se i dalje prodaju po više nego prihvatljivoj kamatnoj stopi od oko 2,1 posto, što je čak tri i pol puta manje nego u vrijeme kada je s vlasti odlazio Silvio Berlusconi.

Unatoč tome, slažu se i Lovrinčević i Šantić, ishod talijanskog referenduma rukavica je u lice europskom projektu. Ako ništa drugo, negativan odgovor talijanskih glasača pokazuje jačanje populizma diljem Starog kontinenta. I to u trenutku kada su Italiji reforme nužne, o čemu dovoljno govore podaci Eurostata prema kojima je prošlu godinu Italija zaključila s javnim dugom od čak 132,3 posto BDP-a, drugim najvećim u EU. S druge strane, Italija muku muči sa sporim gospodarskim oporavkom i visokom nezaposlenošću, posebno mladih.

- Talijanskom je gospodarstvu potreban zamah reformskog procesa. No, nakon ovoga je mogućnost jačanja reformi smanjena - ističe Šantić.- Talijanski je referendum udarac za EU jer pokazuje jačanje populizma. Doduše, Europa je već navikla na loše vijesti, poput grčke krize ili Brexita, te je sve pokrila ekspanzivnom monetarnom politikom ECB-a. No, time nije riješila probleme, nego ih je samo ublažila. To je zapravo bio andol za snižavanje temperature - pojašnjava Lovrinčević.

I hrvatski su gospodarstvenici zabrinuti zbog jačanja populizma na Starom kontinentu.

- Brine me rast populizma. Najbolje što je Europa donijela jest mogućnost poslovanja na velikom tržištu - poručuje Branko Roglič, vlasnik i predsjednik Orbica.

Njegove računice pokazuju da se zbivanja u Italiji ne bi trebala odraziti na poslovanje njegove kompanije. Naime, talijanski proizvodi čine samo oko deset posto kozmetičkog asortimana Orbica, odnosno oko jedan posto ukupnog prometa te tvrtke.

Zbivanja u Italiji pozorno prate i u hrvatskoj drvenoj industriji koja je u velikoj mjeri orijentirana na talijansko tržište. No, Zdravko Jelčić, predsjednik Uprave požeškog Spin Valisa, ne očekuje negativne učinke talijanskog referenduma na poslovanje tvrtke kojoj je na čelu.

- Ne vjerujem da će se to odraziti na nas. Italija u hrvatskoj drvenoj industriji ima strateški interes, koji ne ovisi o politici. Zato se ne bojimo - zaključuje Jelčić u čijoj je kompaniji izvoz u Italiji zastupljen s 15 do 20 posto ukupnog izvoza.

Rim snažno pritišće jako velik javni dug

Talijanska ekonomija

stopa rasta BDP-a u trećem ovogodišnjem tromjesečju (usporedba s istim lanjskim razdobljem): 0,9%

stopa nezaposlenosti u listopadu 2016.: 11,6%

stopa inflacije u listopadu 2016. (u odnosu na isti mjesec lani): -0,1%

proračunski manjak u 2015.: -2,6% BDP-a

javni dug u 2015.: 132,3% BDP-a

Izvor: Eurostat

Pokazatelji ekonomskih odnosa Hrvatske i Italije:

hrvatski robni izvoz u Italiju (u milijardama eura): 1,54

hrvatski robni uvoz iz Italije (u milijardama eura): 2,43

talijanska ulaganja u Hrvatsku od 1993. do sredine ove godine (u milijardama eura): 1,49

hrvatska ulaganja u Italiju od 1993. do sredine ove godine (u milijunima eura): 28,5

Izvor: DZS, HNB

EKONOMIST ŽELJKO LOVRINČEVIĆ

Rast povlaštenih mirovina i vojnog budžeta loša odluka

Autor: Ljubica Gatarić

Foto: Patrik Macek/PIXSELL

Proračunu prijeti i 2,7 milijardi kuna zdravstvenih dugova pa slijedi nova sanacija

Plenkovićeve je Vlada poslala u parlament prijedlog proračuna koji je za deset milijardi kuna veći od zadnjeg Milanovićeve budžeta ili 6,7 milijardi kuna od proračuna koji je iza sebe ostavila Oreškovićeve Vlada. Usprkos skoku javne potrošnje koji doseže 2 posto BDP-a, brojka nije konačna jer će se proračun povećati za najmanje 700 milijuna kuna koliko država mora izdvojiti za povišice plaća od tri posto od travnja i studenoga iduće godine, a tu su još i obveze za regres i božićnice koje nisu ušle u plan.

Podcijenjeni rizici

Koplja će se lomiti i zbog 2,7 milijardi kuna neplaćenih računa u zdravstvu – od čega 1,1 milijarda kuna iz mandata Darija Nakića. Dug zdravstva vjerojatno će se krpiti novim kreditima ili će se ići na veću participaciju građana u troškovima liječenja. Temeljni je prigovor Andreju Plenkoviću i Vladi da su podcijenili sva upozorenja na moguće rizike i prerano krenuli u povećanje domaće potrošnje, pogotovo u dijelu koji se odnosi na troškove obrane i braniteljsku populaciju. Njihova obrana svodi se na tumačenje da je veći dio povećanih rashoda vezan uz projekte koji će se sufinancirati iz europskih fondova, te su neutralni po deficit. Ipak, državni proračun će iduće godine stvoriti gotovo 7 milijardi kuna novoga duga, što može ugroziti plan premijera Plenkovića da vrati kreditni rejting zemlje iznad investicijske razine.

– Cijelo vrijeme govorim da istodobno s poreznom reformom treba obratiti pažnju na rashode. Porezne su promjene prošle, ali malo se vodilo računa o rashodima – kritičan je Željko Lovrinčević, jedan od autora

Marićeve porezne reforme. Njegovo je mišljenje da je vraćanje povišice povlaštenim skupinama umirovljenika, jačanje vojnog budžeta i dizanje prava branitelja loša politička odluka, zbog koje ni sindikati više nisu imali razloga da odgode zahtjev za povećanje plaća.

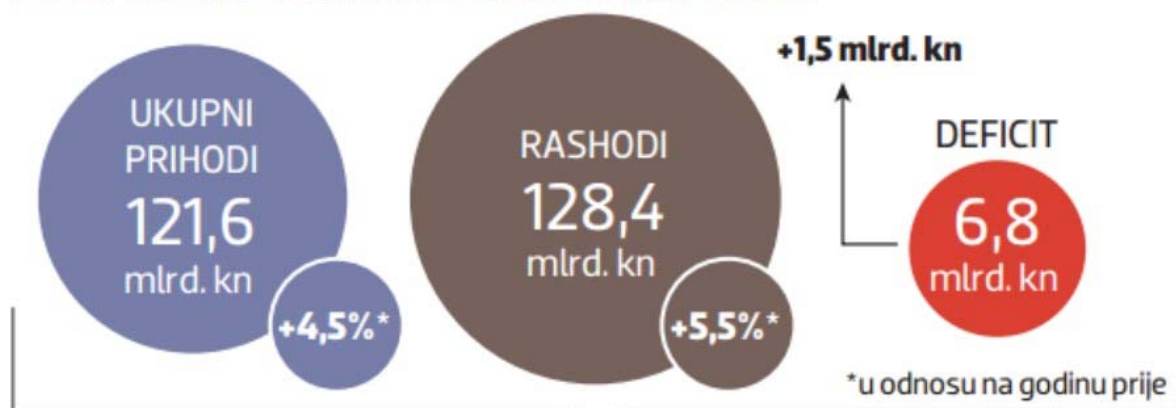
Kao jedna od mogućih pogrešaka u planiranju navodi se i ambiciozna procjena rasta od 3,2 posto u idućoj godini, iz koje se onda izvodi i značajno povećanje poreznih prihoda. Koliko će ona biti realna opet će ovisiti o sezoni, ali i o kretanju cijene nafte na svjetskom tržištu. Kamatne bi stope na europskom tržištu novca trebale ostati nepromijenjene, nakon što je guverner Europske središnje banke Mario Draghi najavio da će nastaviti s otkupom duga. No, analitičar Zdeslav Šantić ističe da će otkup dugova biti smanjen, što upozorava da postojeća razina kamatnih stopa ne može dugo potrajati. – Trebalo je ohrabriti investitore kroz napredak u fiskalnoj konsolidaciji s obzirom na visoku razinu javnog duga – kaže Šantić.

Restrukturiranje zdravstva

Ekonomistica Maja Vehovec, stručnjakinja za javno zdravstvo, smatra da se zdravstveni sustav temelji na entuzijazmu liječnika i medicinskog osoblja, što nije dovoljno.

– Predstoji nam ozbiljno restrukturiranje dugi niz godina – kaže Vehovec.

Proračun 2017. u odnosu na 2016.

postojeće obveze koje nisu planirane u proračunu:

+2,7 mlrd. kn

neplaćenih dugova u zdravstvu, od čega 1,1 milijarda nastala u ovoj godini

+0,7 mlrd. kn

za povećanje plaća (najmanje)

Proračun raste 5 posto, ali brojke još nisu konačne

Stranke svake četiri godine zaposle 20 tisuća podobnih

Ne prestaju reakcije na aferu uhljebljivanja u HEP-u. Nakon što je direktor HEP Toplinarstva Ivica Martinek podnio ostavku, danas iz HEP-a tvrde da osoba za koju se namještao natječaj nije u rodu s predsjednikom uprave Pericom Jukićem.

Da je zapošljavanje preko veze na državnim jaslama dobro uhodana praksa - upozoravali su i u sindikatu HEP-a, no zbog toga nikome nije pala vlas s glave. To zna cijela javnost, svako malo se govore čak i imena zaposlenih. No, što mi možemo? Prije smo vikali na svako pojedinačno ime, danas ih se zapošljavaju desetine istovremeno. I šta ćemo mi sad, kad mi znamo, a državne institucije neće reagirati, izjavio je Denis Geto, predsjednik Strukovnog sindikata radnika HEP-a, Tehnos.

O razmjerima zapošljavanja po babi i stričevima u javnim poduzećima, ministarstvima i agencijama, svjedoči i istraživanje koje je provela Maruška Vizek sa zagrebačkog Ekonomskog instituta. Podaci šokiraju. Političke stranke, tijekom 4 godine političkog ciklusa, uspiju na ovaj ili onaj način zaposliti minimalno 20 tisuća ljudi u tim javnim poduzećima.

Sposobnost za državne jaslaje najčešće nije bitna. Samo podobnost. Gubitaka za uhljebe i moćnike na kraju nema, jer sve će to platiti - porezni obveznici.

Stranke svake četiri godine zaposle 20 tisuća uhljeba

Autor:Lider

Na adresu saborskog Odbora za veterane prošlog je tjedna stigao audiozapis koji sugerira da su u HEP-u pokušali namjestiti posao nećaku predsjednika uprave Perice Jukića. U HEP-u pak osporavaju navode o nepotizmu i tvrde da osoba za koju se namještao natječaj nije u rodu s Jukićem.

Kako bilo, dojava je rezultirala 'neredom' u Saboru i pokrenula akciju Uskoka, ali i širu javnu raspravu o zapošljavanju u javnim i državnim tvrtkama.

Da je zapošljavanje preko veze na državnim jaslama dobro uhodana praksa – upozoravali su i u sindikatu HEP-a, no zbog toga nikome nije pala vlas s glave, piše HRT.

– To zna cijela javnost, svako malo se govore čak i imena zaposlenih. No, što mi možemo? Prije smo vikali na svako pojedinačno ime, danas ih se zapošljavaju desetine istovremeno. I šta ćemo mi sad, kad mi znamo, a državne institucije neće reagirati – izjavio je Denis Geto, predsjednik Strukovnog sindikata radnika HEP-a Tehnos za javnu televiziju.

O razmjerima nepotizma po babi i stričevima u javnim poduzećima, ministarstvima i agencijama, svjedoči i istraživanje koje je provela Maruška Vizek sa zagrebačkog Ekonomskog instituta čiji rezultati imaju potencijal za izazivanje gnjeva, šoka ili nevjerice. Vizek naime tvrdi da političke stranke tijekom četverogodišnjeg političkog ciklusa uspijevaju na ovaj ili onaj način zaposliti minimalno 20 tisuća ljudi u javnim poduzećima.

Sposobnost za državne jasje najčešće nije bitna. Samo podobnost. Gubitaka za uhljebe i moćnike na kraju nema, jer sve će to platiti – porezni obveznici, rezimira HRT.

PROPALI PREGOVORI

Da je Vlada pristala na dogovor, plaće bi rasle i do 25 posto

Autor: Marina Klepo

Foto : Damir Krajač / CROPIX

Reforma poreznog sustava koju će provesti Ministarstvo financija na čelu sa Zdravkom Marićem izazvala je mnogo povišenih tonova. Začudo, reformi se protive oni koji su najviše zazivali razne reforme, a najglasniji su ugostitelji koji se protive dizanju stope PDV-a u ugostiteljstvu s 13 na 25 posto

Jaz između onog što sindikati traže i ustupaka koje je Vlada spremna dati očito su veći nego što se u jednom trenutku činilo pa će proračun za iduću godinu biti usvojen bez dogovora o politici plaća. To ujedno znači da ostaje otvoreno pitanje koliko će Vlada morati izdvajati za masu plaća idućih godina.

Socijalni partneri su se nekako uspjeli dogovoriti oko sadašnjosti (rast plaća po tri posto u travnju i studenome te isplata božićnica), ali ne i u pogledu prošlosti i budućnosti, odnosno oko duga i konvergencije plaća. Poseban je problem, čini se, usklađivanje plaća u javnom sektoru s onima u privatnom jer bi on za proračun mogao biti osobito skup.

Kolektivni ugovor

Prema sporazumu iz 2011. godine, bruto plaća početnika s visokom stručnom spremom u javnoj službi trebala je do kraja 2016. godine dosegnuti 95 posto prosječne bruto plaće u privredi. Kada je sporazum potpisan, omjer je bio 87,9 prema 100, ali u međuvremenu je ta razlika dosegla više od 20 posto. Stoga bi ta konvergencija plaća, prema gruboj procjeni Danijela Nestića s Ekonomskog instituta, danas značila da

plaće u javnom sektoru trebaju rasti za dodatnih od 20 do 25 posto? To bi za proračun značilo godišnje izdatak od dodatnih četiri do pet milijardi kuna.

Kako je moguće da su plaće u privatnom sektoru toliko rasle tijekom kriznih godina kada je dobro poznato da je velikom broju ljudi ona smanjena ili su ostali bez posla.

- Struktura gospodarstva i zaposlenosti u međuvremenu se značajno promijenila. Bez posla su ostali oni na niže plaćenim radnim mjestima, a više su se zapošljavali oni sa završenim fakultetima. Zato je došlo do rasta prosječne plaće u privatnom sektoru - objašnjava Nestić.

Poznato je da plaća početnika u javnom sektoru iznosi 5,108,84 kuna, ali koliko iznosi prosječna plaća u privatnom sektoru nije javno dostupan podatak, već ga DZS dostavlja samo socijalnim partnerima. K tome, u međuvremenu se promijenila i metodologija izračuna plaće. No, u tom slučaju sindikati su predvidjeli opciju prilagodbe s prosječnom plaćom u zemlji.

Neovisno o tome je li danas opravdana vrlo suptilna konvergencija koja su sindikati uspjeli izboriti 2011. godine, očito je da Vlada ne želi olako preuzeti obveze dugoročnog karaktera. Na kraju, tome je uči i sadašnje iskustvo. Stoga inzistira na tome da uvjet za dogovor bude odustajanje od sadašnjeg sporazuma. Tim prije što je ostalo neriješeno i pitanje duga, a upravo je istekao temeljni kolektivni ugovor.

Mogućnost tužbe

Kako nije postignut novi dogovor, to u suštini znači da će se svaki zaposlenik u javnim službama, bez obzira na buduće sporazume, moći pozvati na onaj stari i Vladu tužiti za neisplatu povišice u 2016. To je ishod koji su upravo htjele izbjeći obje strane.

Premda su postigli načelni dogovor da im Vlada za 2016. godinu isplati bruto dug u bruto iznosu od 530 kuna, sindikati nisu željeli potpisati članak koji kaže da je "neosporno da osnovica za plaće u 2016. godini nije trebala rasti", čime bi se zaposlenici automatski odrekli svih prava iz 2016. U tom slučaju Vlada bi svejedno bila izložena mogućnosti tužbi.

Danijel Nestić smatra da su obje strane ipak trebale uložiti malo više napora u postizanje dogovora, tim prije što su mu bile tako blizu.

Kompleksan problem

- Problem je pravno, politički i ekonomski vrlo kompleksan. Sindikati su morali imati malo više sluha za njegov ekonomski aspekt, a Vlada za politički - kaže Nestić. Pritom napominje da je teško konkretno reći što je Vlada mogla učiniti, ali svakako je trebalo ranije krenuti u pregovore.

Kada je riječ o pravnom aspektu priče, Nestić smatra da je situacija neutralna: nitko ne može sa sigurnošću reći da ima pravo. To ujedno znači da je vrlo neizvjesno i što će sud reći ako zaposlenik javnih službi, pozivajući se na sporazum, tuži državu zato što mu osnovica u 2016. nije povećana za šest posto. Jer, postoji i zakon koji kaže da plaće u javnom sektoru određuje Vlada, a sporazum ne može derogirati zakon.

Vlada ima popravni rok: prvi je 26. 1. ili počinju tužbe i prosvjedi

Sindikati javnih službi pozvali su jučer s konferencije za novinare premijera Andreja Plenkovića na razgovor zbog propalih pregovora oko rasta osnovica plaće za 6% jer smatraju da premijer nije čuo njihovu stranu.

Nakon toga očekuju nastavak pregovora, a ako do toga ne dođe, najavljuju tužbe nakon 26. siječnja, kada istječe produženo trajanje sporazuma iz 2009., pa i prosvjede kao zadnji potez.

Predstavnici sindikata razočarani su jer nisu potpisali izmjene i dopune temeljnog kolektivnog ugovora za službenike i namještenike u javnim službama, zato što ih je Vlada, tvrde, pokušala prevariti. Naime, iako je prošli petak postignut dogovor da u 2017. u dva navrata rastu plaće po 3% (1. travnja na 5262 kune, te 1. studenoga na 5415 kuna), Vlada je u ponedjeljak sindikatima dala dokument u kojem od njih traži da priznaju kako Sporazum iz 2009., kojim im je jamčen rast plaća od 6% ako BDP bude rastao dva uzastopna kvartala, proglaše praktički nevažećim.

Sindikati nisu pristali ni da im se božićnica od 1250 kn isplati, umjesto u prosincu, u siječnju iduće godine.

- I ova Vlada očito pribjegava pravnom nasilju i sad je jasno da je car gol. Pokušali su na perfidan način proglasiti onaj sporazum pravno neutemeljenim. Toliko o vjerodostojnosti i dobroj vjeri - istaknuo je Branimir Mihalinec, predsjednik Nezavisnog sindikata zaposlenih u srednjim školama Hrvatske.

Jadranka Ivezić iz Sindikata zaposlenika u djelatnosti socijalne skrbi Hrvatske rekla je da im je ovo bila dobra sindikalna škola, a zapitala se je li Vlada doista mislila da će se zbog 550 kuna bruto iznosa jednokratno oni odreći svih svojih potraživanja iz 2016.

Vlada je, naime, nudila da se umjesto cijelog duga iz 2016. zaposlenicima jednokratno isplati po 370 kuna neto.

- To je ponižavajuće za naše članove. Vlada ima popravni ispit, prvi je do 23. siječnja, a krajnji rok je 12. ožujka. Ako se u tom roku ne postigne dogovor, pokrenut ćemo tužbe - poručila je Ivezić.

Čelnik Nezavisnog sindikata znanosti i visokog obrazovanja Vilim Ribić rekao je da su premijeru Plenkoviću poslali pismo u kojem traže od njega da ih primi na sastanak jer bi trebao imati sve bitne informacije i s njihove strane. (G. Penić)

OPTIMISTIČNI GLEDE BUDUĆNOSTI

VELIKO ISTRAŽIVANJE O GENERACIJI Y: REZULTATI SU ZAPRAVO FANTASTIČNI Mladi u Hrvatskoj nisu opterećeni materijalnim, ovo im je najvažnije

Autor: Hina

Foto: Luka Gerlanc / CROPIX

Milenijskoj generaciji 'Y', mladima od 18 do 25 godina starosti, životni je prioritet završetak obrazovanja i pronalazak posla u Hrvatskoj ili u inozemstvu, uglavnom odbacuju materijalno, a na budućnost gledaju optimistično, glavni je zaključak istraživanja koje je za Udrugu društava za upravljanje mirovinskim fondovima i mirovinskih osiguravajućih društava (UMFO) napravila agencija Ipsos.

Istraživanje je napravljeno na uzorku od 300 mladih bez formalnog radnog iskustva.

Vezano uz životne prioritete anketiranih mladih ljudi, 93 posto njih izjasnilo se da ima planove završiti školu i fakultet. Njih 83 posto ima plan pronaći posao u Hrvatskoj, a za 18 posto njih to je najvažniji životni prioritet. S druge strane, pronalazak posla u inozemstvu ultimativni je prioritet tek za četiri posto ispitanih, pokazuju rezultati istraživanja predstavljeni u četvrtak.

Mladi su, prema istraživanju koje je prezentirala Mirjana Komerički iz Ipsosa, optimistični u pogledu svoje budućnosti jer očekuju bolji standard za 15-ak godina.

Generacija „Y“, pokazalo je istraživanje, vjeruje u post materijalističke vrijednosti, pa će primjerice putovanja i sl. pretpostaviti materijalnom. Zadovoljni su sami sobom i samosvjesni, vjeruju u svoje sposobnosti. Pokazuju i specifični vid životnog optimizma.

Također, riječ je o mladim ljudima među kojima su samoprihvatanje i doprinos zajednici važniji od postizanja materijalnog postignuća i društvene prepoznatljivosti. Zarađivanje novca nije im ultimativni životni cilj, a novac shvaćaju kao sredstvo za postizanje životne autonomije.

"Mladi novac doživljavaju kao mehanizam za ispunjenje viših potreba i interesa. Ne odbacuju ideju zarađivanja, no ona im je vrijedna samo ako zarađenim mogu ostvariti neke druge, uglavnom nematerijalne svrhe. Kada kupuju, fokusiraju se na ono što im je poznato, dobro važu ponude i i paze na kvalitetu onoga što kupuju", kazala je Komerički.

Sebe prihvaćaju onakvima kakvi jesu, traže ispunjen i smislen život i usmjereni su na učinkovito rješavanje životnih izazova. Kada štede, to rade kod kuće u kratkoročne svrhe, barem se tako izjasnilo 74 posto ispitanih.

U toj životnoj fazi gotovo nikada ne razmišljaju o umirovljeničkim danima kao dijelu svoje budućnosti. Zanimljivo je ipak da ih dvije trećine smatra kako bi briga za mirovinu trebala započeti odmah nakon zapošljavanja ili u prvih nekoliko godina. Visok postotak, 72 posto, misli da će im život u mirovini biti sigurniji ako će odgovornost za mirovinu biti na pojedincu, dakle njima samima.

Direktorica UMFO-a Dijana Bojčeta Markoja istaknula je kako se radi o generaciji koja ipak razmišlja o svojoj budućnosti i pokazuje tendenciju da se pobrine za nju, dok profesorica Maja Vehovec s Ekonomskog instituta smatra da bi se njihove preferencije mogle promijeniti ulaskom na tržište rada.

Za restrukturu javnog duga ostalo samo godinu dana

Autor: Ana Blašković

Foto: FOTOLIA

U narednoj godini treba refinancirati 27 milijardi kuna javnog duga, a na kamate treba dati oko 11 milijardi kuna.

Kocka je bačena: s podizanjem referentnog kamatnjaka, američki Fed službeno je oglasio da je razdoblje jeftinog novca u svijetu završilo. Preljevanje tog vala na Europu očekuje se u narednih godinu dana pa je Hrvatskoj ostalo otprilike godina i pol do najviše dvije, da ozbiljno prione poslu i refinancira javni dug.

"FED je signalizirao da će vjerojatno do kraja 2017., odnosno početka 2018. podići referentni kamatnjak za oko jedan postotni bod što znači da će u Europi kamate početi rasti vjerojatno početkom 2018. To znači da Hrvatska ima cijelu 2017. i dio 2018. za refinanciranje", smatra Željko Lovrinčević iz Ekonomskog instituta ističući da je to prilično kratko vrijeme. "Moglo bi se dogoditi da se Hrvatska ubrzo nađe u paradoksalnoj situaciji, da nam rejting poraste kako se očekuje, a da kamate na tržištima počnu rasti", kaže. Mišljenja je da država neće imati problema s refinanciranjem u tom periodu, no s obzirom na proračun u kojem nema naznaka značajnije štednje u kombinaciji sa fiskalnim efektom dugova u zdravstvu te ishoda pregovora sa sindikatima, deficit bi mogao dosegnuti oko 2,1 posto. "Javni dug neće nastaviti padati značajnijom dinamikom i brzo nas odmicati od ruba provalije.

U takvim uvjetima normalizaciju kamata na razinama oko pet posto bismo mogli dočekati s razinom udjela javnog duga oko 81, 82 posto što je dosta visoko umjesto da smo iskoristili priliku i spustili se ispod 80 posto", upozorava taj ekonomist. Naime, premda nema službene granice koliko puno javnog duga je previše, ona neslužbena, a opet poprilično oštra povučena je upravo na 80 posto udjela u BDP-u. Ministar financija Zdravko Marić nije skrivao da s nestrpljenjem iščekuje vijesti o dizanju kamata u SAD-u jer u narednoj godini treba refinancirati 27 milijardi kuna javnog duga, a na kamate treba dati oko 11 milijardi kuna. Terminski plan postoji, i prema ministrovim riječima, on je fleksibilan jer ne ovisi samo o "našim željama već i o

kretanjima na međunarodnim financijskim tržištima". Prva na naplatu u veljači stiže domaća obveznica od 5,5 milijardi kuna, potom dolarska u travnju od milijarde i pol te još četiri milijarde u studenom.

Te dvije obveznice u cijelosti su hedgirane na tečajne skokove, potvrdili su nam krugova iz Ministarstva financija, a budući da nose fiksne polugodišnje kupone na njihovoj se otplati neće osjetiti promjene kamata. No, FED-ov potez koji je odmah donio rast dolara i pad svjetskih burzi jer se imovina odmah počela seliti tamo gdje su viši prinosi, državi je uključila štopericu za zamjenu skupih dospijeca jeftinijima dok je to još moguće. Da će se američki potez itekako osjetiti diljem svijeta, upozorio je nedavno u Poslovnom dnevniku i guverner HNB-a Boris Vujčić rekavši da je riječ o središnjoj banci koja najsnažnije determinira kretanje cijene novca u svijetu.

"Budući da ne može utjecati na međunarodna financijska tržišta, koja su nam u zadnje vrijeme išla niz dlaku, budući da su razine vanjskog i javnog duga još uvijek visoke, a konkurentnost niska, Hrvatska se mora svojski potruditi da smanji vlastiti profil rizičnosti u odnosu na druge usporedive zemlje, kao najbolji osigurač od mogućeg rasta kamatnih stopa", smatra guverner. "Jasno je da razdoblju rekordno jeftinog novca polako dolazi kraj, no Hrvatska ima mogućnosti za apsorpciju dijela šoka kroz zaduživanje na domaćem tržištu i ali kroz monetarnu politiku", kaže ekonomist Hrvoje Stojić iz Addiko banke. Ipak, pravi prostor da popravi situaciju vidi na strani premije rizika, daljnjom financijskom konsolidacijom i većim stopama rasta, a da je to moguće pokazuju primjeri Rumunjske i Mađarske.

Posredni efekt dizanja kamata u SAD-u nosi Hrvatskoj negativan posredni efekt, a to je dekomprimiranje premija rizika, ističe Lovrinčević. Budući da je novac jeftin i ima ga u izobilju, rasponi premija rizika (tzv. 'spreadovi') na obveznice ekonomski dobrih i loših zemalja relativno su mali oslikavajući lažno pozitivnu sliku što je političare (domaće i strane) uljuljkalo u lažnu sigurnost. Kako cijena novca bude rasla, a investitori postajati sve izbirljiviji, tako će se širiti jaz što će ponovno pod svjetla reflektora staviti ekonomske fundamente, javne financije i kretanje javnog duga. Javna rasprava i amandmani na proračun za 2017., redom na povećanju rashodne strane, beskompromisno oslikavaju kako razmišljaju i domaći kreatori ekonomske politike što i nije velika novost, no ono što je, jest da je vrijeme počelo curiti.

PRORAČUN 2017.

IMA LI OPRAVDANJA ZA MARIĆEV OPTIMIZAM? Što vodeći ekonomski, porezni i proračunski stručnjaci misle o proračunu za iduću godinu

Piše: Viktor Vresnik

Foto: Hanza Media

Kada je, u doba dok je bio ministar financija, Borislav Škegro podijelio zastupnicima oporbe u Saboru prazne excel tablice sa zadanim proračunskim kategorijama i rekao - ispunite - gotovo svi su to prihvatili kao potvrdu legendarne Škegrine bahatosti. Ispunio nije nitko, iako je svatko imao svoju zamjerku njegovu proračunu. Zdravku Mariću danas nitko ne može pripisati bahatost. Nitko, također, ne može zanijekati ekonomsko znanje našeg današnjeg ministra koji se okušao i u znanstvenom i u državnom, ali i u korporativnom sektoru, u kojemu, do tada isključivo znanosti okrenuti Škegro nije imao ni dana iskustva, kao ni većina kasnijih ministara financija. Baš kao i krajem devedesetih Škegri, i Mariću danas zamjeraju gotovo svaku stavku njegovu proračuna. Neki zato što je prevelik, jer troškovi su 5,48 posto veći od prošlogodišnjih, većina zato što se smatra u nečemu zakinutom.

Daleko od savršenog

Marićev proračun daleko je od savršenoga, dijelom zato što je u velikoj mjeri i Plenkovićev, jer politika određuje veličinu i raspored troškova, ali moramo biti iskreni - zemlja proračunske sreće je utopija. Ne postoji. Najdeblje deficite i najveći dug imaju najsnažnije, velike ekonomije - SAD (planirani deficit za 2017. je 2,6 posto, dug 112 posto BDP-a), Japan (deficit šest posto, dug 229 posto BDP-a), Britanija (dug je 90,6 posto BDP-a, u vrijeme recesije deficit se popeo iznad 10 posto, danas je opet na dva), pa i cijela eurozona, koja tek sljedeću godinu planira deficit na 1,5 posto zajedničkog BDP-a s javnim dugom od 89 posto BDP-a. Ok, Njemačka je u proračunskom plusu, s dugom od 78 posto BDP-a, čime je trenutno najbliže proračunskoj

utopiji. Zanimljivo li, međutim, na trenutak Njemačku s kojom nema usporedbe, hrvatski deficit od 1,9 posto BDP-a tek malo odskoče za dobrim prosjekom eurozone.

Prvi zaključak, koji se sam nameće - Vlada nije odustala od štednje, jer nikada nije ni štedila. Štedjeli smo mi za nju, apstinencijom od trošenja, vjerojatno najpogubnijom bolešću koja može pogoditi ekonomiju bilo koje države. Drugo, štednja sama po sebi nema smisla, treba prevrnuti javnu upravu, smanjiti broj ministarstava, ubrzati birokraciju do maksimuma. To je štednja, ne kvantitativno rezanje proračuna. Četiri milijarde kuna, koliko se napuhnuo proračun, ne sugeriraju rasipnost. U odnosu na 128 milijardi, koliko je težak ukupan proračun, njihov utjecaj na zdravlje države ne može biti presudan. Pitanje je, međutim, što radimo s tih 128 milijardi. Ako znamo upravljati troškovima i ako znamo cilj koji namjeravamo postići, zapravo je svejedno je li proračun težak 123 ili 100 ili 150 milijardi kuna. Jednako je i s poreznom reformom o kojoj na kraju u velikoj mjeri i ovisi bolje punjenje proračuna, čiji je osnovni cilj rasterećenje biznisa i građana u svrhu povećanja potrošnje i investicija. Ok, ali gdje je reforma državnih troškova. To nisu samo lijekovi, mirovine ili kvaliteta obrazovnog sustava, o čemu, naravno, također treba razmišljati, zato se zadaci proračuna i definiraju na Markovu trgu, pa tek onda silaze u Ministarstvo financija, to je, prije svega, učinkovitost birokracije, borba s preroguliranošću sustava i pretrpanosti ministarstava...

Udaljeni svjetovi

Sa setom takvih teza i pitanja krenuo sam u obilazak najboljih hrvatskih poreznih, proračunskih i ekonomskih stručnjaka. Vrlo brzo pokazalo se da u Hrvatskoj živimo u vrlo udaljenim svjetovima koji dijele znanstveno i političko razmišljanje. Naši najbolji stručnjaci, oni koji se još nisu sami upustili u politiku, redom su za vrlo konzervativan, štedljiv i čvrst pristup državnim financijama. Najjednostavnije rečeno: troši koliko imaš. S druge strane, one političke, značajan broj amandmana koje su pokušali progurati saborski zastupnici odnosio se na borbu za financiranje "zavičajnih projekata", nečega što bi trebalo biti pod okriljem lokalne uprave kojoj smo usadili nezdravu naviku da sredstva za svoje projekte i ne pokušava namaknuti sama, nego ih redovno dobiva od države. Drugi, poput zastupnika Ivana Lovrinovića, otvarali su svojim amandmanima nove, radikalne puteve za povećanje novčane mase, pa onda i rast potrošnje koji bi trebao, uz pomoć "viškova novca" iz HNB-a, putem novom potrošnjom stvorenog PDV-a, puniti proračun. Ukratko, zastupnici su svojim amandmanima tražili devet milijardi kuna teško povećanje troškova, iako su istovremeno proračun ocijenili kao "rasipan". I znanstveni i politički "svijet", međutim, u svojim se komentarima proračuna rijetko približavaju realnosti u kojoj živi Hrvatska - zaustavljena u predugom trenutku izlaska iz krize, financijski prilično iscrpljena i zadužena, bez motora koji bi je mogao pokrenuti.

Ako konzervativni stav - troši koliko imaš - zadržava državu u stagnaciji, radikalizacija po Lovrinovićevu receptu gurnula bi nas u vrlo mutnu zonu politiziranog HNB-a, kakvog smo se oslobodili 2000. dolaskom guvernera Željka Rohatinskog. Postoji li kvalitetno rješenje koje može zadovoljiti i ekonomsku, realnosti okrenutu, struku i biračima okrenute političke ambicije? Ili još jednostavnije - je li moguće pronaći rješenje s kojim će građani osjetiti pomak nabolje?

Političko doigravanje

Ravnateljica Ekonomskog instituta Zagreb Maruška Vizek ne vjeruje u mogućnosti političkog doigravanja, barem ne kada je o državnom proračunu riječ. - Svojim pitanjima - kaže mi - pokušavate vezati proračun za aktivnosti koje nisu nužno, barem ne izravno, vezane za sam proračun, ali koje mogu dugoročno imati učinka na proračun. Mi, međutim, nismo u situaciji da razmišljamo i ufamo se u učinak možebitnih reformi, koje, da stvar bude gora, ne provodimo, a koje ćemo na proračunu osjetiti u dugom roku. Problem je što smo mi visoko zadužena zemlja čija sudbina ovisi dijelom i o odlukama središnjih banaka nekih drugih zemalja, a te odluke se događaju i danas i sutra i prekosutra, a ne samo za nekoliko godina.

Vizek zato čvrsto brani štedljiv pristup državnim troškovima. Ako želimo diskutirati o proračunu, kaže, i dalje je od svega najvažnije gledati što se promijenilo u pojedinim stavkama rashoda.

- Kad se one analiziraju, vidljivo je da sve odreda rastu, pri čemu je jedino rast subvencija financiran iz europskih izvora, a sve druge kategorije ili dijelom ili u potpunosti se financiraju iz proračunskih prihoda. Pri tome je jedina stavka koja ima veće multiplikativne učinke na gospodarstvo, a to su rashodi za investicije, u proračunu podzastupljena te se njezino povećanje odnosi uglavnom na obrambene svrhe koje će se dijelom pokriti iz uvoza te za opremanje Porezne uprave, pa u oba slučaja veće multiplikativne učinke ovih rashoda na gospodarstvo nećemo vidjeti.

Početno pitanje

Kao isprika za povećavanje rashoda, kaže Vizek, koristi se povoljna ciklička situacija koja uglavnom nikada nije trajnog karaktera. - Kad se ekonomski ciklus okrene, prihodi će se smanjiti, a rashodi će ostati isti i imat ćemo isto ono što smo imali nakon drugog Sanaderova mandata: veći deficit i ubrzani rast javnog duga kao posljedice neopreznog povećanja rashoda u dobrim vremenima.

Hrvoje Zgombić, godinama jedan od najekspoziranijih poreznih savjetnika, donedavni šef zagrebačkog ureda PwC-a, koji se danas upušta u novi poslovni izazov, svojim se odgovorom ipak približio početnom pitanju. Prije bilo kakvog povećanja rashoda treba povećati efikasnosti sustava koji je, po njegovu mišljenju, odavno totalno izvan kontrole, kaže, pritom "tu treba ići u detalje, sve do nabave toaletnog papira, ugovora o isporuci struje, nužnog broja zaposlenih u računovodstvima... Zašto Hrvatsko narodno kazalište treba imati 570 zaposlenih na plaći, od kojih je značajan dio administrativno osoblje, računovođe, vatrogasci? Mora li Požega imati 26 ljudi u računovodstvu gradske uprave? Nije li ih dovoljno četvero? Možemo li govoriti o pravednoj državi ako radnice Kamenskog dobivaju otkaze, a državni činovnici su sigurni?"

Ali i Zgombić je jasan: "Predviđeni rast rashoda veći je od kamata, a bilo kakvo povećanje rashoda novo je zaduženje koje nas uvlači u spiralu budućeg zaduživanja".

Propuštena prilika

U Institutu za javne financije, kojemu bi proračun trebao biti jednom od primarnih znanstveničkih preokupacija, ali često ostaju u sjeni agilnog Ekonomskog instituta, ne skrivaju svoje razočaranje propuštenom prilikom. "Velika je šteta što prvi mandat i prvi proračun, oživljavanje gospodarske aktivnosti, pa čak i svojevrsni porast optimizma u državi nisu iskorišteni za početak agresivnije fiskalne konsolidacije", napisala je ravnateljica Katarina Ott. Načelno, ona podržava predloženu reformu poreznog sustava, ali zaključuje kako je sveobuhvatne i odlučne reformske mjere iz rashodne strane proračuna teško iščitati, a ukupni rashodi će se u sve tri godine za koje se donosi proračunska projekcija povećavati. "U vrlo turbulentnim globalnim i domaćim prilikama nema analize osjetljivosti proračuna na alternativne makroekonomske scenarije", zaključuje Ott.

Najzanimljivijim, a sigurno najzabavnijim u pristupu analizi proračuna pokazao se ipak Ivo Bićanić, nedavno umirovljeni profesor makroekonomije s Ekonomskog fakulteta Zagrebačkog sveučilišta. Njegovo, posve namjerno, "spuštanje" proračuna na šest ključnih točaka na kojima bi u pisanju eseja o proračunu trebao briljirati student druge godine ozbiljnog ekonomskog studija vodič je za svakoga tko bi se jednom mogao pozabaviti osnivanjem vladinog kvalitetnog tima ekonomskih savjetnika, ali i ozbiljno upozorenje akademskoj zajednici (odličan Bićanićev tekst objavljen je u Globusu koji je na kioscima). Taj esej, koji, naime, od naših studenata nitko ne traži, za razliku od uobičajene hrvatske "znanstvene prakse" svojim znanstvenim pipcima zadire duboko u odnose ekonomije, politike, a onda i života u zajednici. Ukratko, pretpostavlja znanje i razumijevanje bez kojega se ne može voditi ekonomska politika države.

Nama zasad ostaje nada da je Zdravko Marić, naš ministar financija, tijekom svog zavidnog obrazovnog puta stekao znanje o kojemu piše Bićanić. Ako jest, ambicija i optimizam ugrađeni u proračun za 2017. mogli bi se pokazati dobrim

KOMENTAR MARUŠKE VIZEK

Upada li Plenković u istu zamku kao Sanader?

Piše: Maruška Vizek

Prvi proračun u mandatu novoformirane Vlade uvijek ima posebnu važnost. On je svojevrsna ekonomska posjetnica nove Vlade i daje ritam javnim financijama do ostatka mandata Vlade. Prvi je proračun ujedno i najbolji pokazatelj toga ispunjava li Vlada obećanja iz predizborne kampanje. A budući da smo svakim novim proračunom nakon onog prvog sve bliže i bliže novim parlamentarnim izborima, prvi je proračun praktički najbolja (ako ne i jedina) prilika Vlade da provede fiskalnu konsolidaciju

Priliku koju nudi prvi proračun, međutim, ozbiljno doživljava valjda samo još ekonomska struka koja za razliku od političara ima pogled usmjeren u budućnost i puno je svjesnija cijene propuštene prilike za fiskalnu konsolidaciju. Stoga, ako je prvi proračun doista ekonomska posjetnica novoformirane Vlade, a taj proračun predviđa povećanje javnih rashoda za 5,6 posto u odnosu na 2016., što na osnovi njega možemo zaključiti o fiskalnoj politici nove Vlade?

Prva stvar koju možemo zaključiti jest ta da je Vlada propustila proračun sagledati iz perspektive poslovnog ciklusa. Naime, većina poreznih prihoda iz kojih se financiraju javni rashodi promjenjiva je karaktera i fluktuirala s poslovnim ciklusom. Kada je ekonomija u ekspanziji (a trenutačno imamo baš takvo stanje), porezni prihodi brzo rastu. No kada ekonomska aktivnost slabi ili kada gospodarstvo uđe u recesiju, porezni prihodi često se vrlo brzo i u značajnoj mjeri smanjuju. No kako se proračunski rashodi, za razliku od proračunskih prihoda, ne smanjuju automatski tijekom recesije, ako smo neoprezno povećavali proračunske rashode u prosperitetnim vremenima, kao posljedicu ćemo imati povećanje deficita usred krize.

Ovakva situacija već nam se jednom u bližoj prošlosti dogodila - kada je bivši premijer Sanader u 2007. i 2008., usprkos mnogobrojnim upozorenjima struke, značajno povećao proračunske rashode oslanjajući se na tadašnji snažan rast poreznih prihoda. Deficit se tada, baš kao i sada, smanjivao pa se neupućenom promatraču moglo učiniti da su prigovori zbog prenapuhanih rashoda neutemeljeni. No koliko su bile pogrešne proračunske odluke tadašnje Sanaderove vlade, saznali smo tek kada je zemlja zapala u recesiju.

Nabujali dotok poreznih prihoda presušio je već 2009. Istovremeno su rashodi ostali isti kao prije krize jer nije bilo političke volje za njihovim smanjenjem pa je eksplodirao i deficit i javni dug, a zemlja je završila u Proceduri prekomjernog deficita. Zanimljivo je da se proračun za 2017. doista donosi pod sličnim okolnostima i sa sličnim postavkama kao Sanaderovi pretkrizni proračuni, a nabujalost njegovih rashoda sugerira to da nova Vlada nije ozbiljno shvatila Sanaderov poučak o opasnostima zanemarivanja cikličkog karaktera javnih financija.

Cikličke fluktuacije proračunskih prihoda toliko su značajne da ekonomisti umjesto običnog deficita često vole koristiti ciklički prilagođeni ili strukturni deficit. Taj deficit isključuje cikličku komponentu poreznih prihoda (ali i manjeg dijela javnih rashoda koji ovise o ciklusu poput rashoda za naknade za nezaposlene) i daje bolji osjećaj za stvarno stanje i održivost javnih financija. Baš zato, Europska komisija koristi upravo strukturni deficit kao mjeru fiskalnog napretka zemlje u Proceduri preventivnog nadzora u koju zemlja ulazi nakon što izađe iz Procedure prekomjernog deficita.

Hrvatsku, koja je na putu da izađe iz Procedure prekomjernog deficita i uđe u Proceduru preventivnog nadzora, dočekat će stoga inzistiranje Europske komisije na srednjoročnim proračunskim ciljevima, a najvažniji među njima upravo je strukturni deficit koji isključuje trenutačno vrlo povoljne cikličke utjecaje.

Od visokozaduženih zemalja poput Hrvatske u sklopu te procedure zahtijeva se to da tijekom povoljnog cikličkog razdoblja ostvari veći napredak na stabilizaciji javnih financija, jer u povoljnim gospodarskim uvjetima proračunska politika fleksibilnija i ima značajno više prostora za fiskalnu konsolidaciju nego tijekom krize. Međutim, taj zahtjev nije samo hir Europske komisije, već je to standardno pravilo ponašanja koje bi trebale slijediti zemlje poput Hrvatske koje su opterećene velikim javnim dugom.

No proračun za 2017. pokazuje da smo mi odlučili krenuti posve suprotnim putem. Umjesto da povoljnu situaciju iskoristimo za fiskalnu konsolidaciju jer se takve konsolidacije najlakše provode baš u prosperitetna vremena, mi smo se odlučili za povećanje javnih rashoda ohrabreni solidnim punjenjem proračunske blagajne prihodima, ponašajući se kao da nam poslovni ciklus neće pred vrata u budućnosti donijeti novu recesiju i zanemarujući činjenicu da povoljni uvjeti zaduživanja na međunarodnim tržištima kapitala neće trajati vječno. Mi smo se time zapravo odlučili za takav proračun kao da sutra, i sve dobro i loše što nam ono nosi, više ne postoji.

U svoju obranu, Vlada naglašava da je povećanje rashoda koje se predviđa proračunom za 2017. zapravo posljedica knjiženja sredstava iz europskih fondova kroz proračun. Međutim ta konstatacija ne objašnjava ni izbliza cijelo povećanje javnih rashoda, i to zbog dva razloga. Prvi razlog proizlazi iz činjenice da glavnina projekata koje provodimo iz europskih fondova zahtijeva određeni postotak sufinanciranja, što znači da ti projekti stvaraju i određeni trošak državnom proračunu.

Drugi, i materijalno puno značajniji razlog proizlazi iz činjenice da je otprilike 60 posto od ukupnog uvećanja proračunskih rashoda (što odgovara iznosu od nešto manje od četiri milijarde kuna) trebati financirati iz proračunskih prihoda. Ostatak povećanja rashoda se pak financira iz povećanja ostalih prihoda, u što su uključena i sredstava iz europskih fondova. Nema, dakle, govora o tome da je ukupno povećanje rashoda posljedica povlačenja novca iz europskih fondova i knjiženja projekata koji se financiraju iz tih fondova kroz proračun.

Ono što također zabrinjava jest činjenica da su makroekonomske projekcije Vlade na osnovi kojih se izrađuju projekcije proračunskih prihoda previše optimistične. Vlada tako planira povećanje stope rasta BDP-a od 3,2 posto u 2017., nakon čega će u sljedeće dvije godine rast dalje ubrzavati. Sve relevantne ekonomske institucije od Europske komisije do Ekonomskog instituta Zagreb, koji će svoje nove projekcije objaviti ovaj tjedan, predviđaju manju stopu rasta za 2017. od hrvatske Vlade te usporavanje rasta u 2018. godini.

Pretjerana optimističnost makroekonomskih projekcija nažalost je karakteristična za gotovo sve hrvatske vlade, a bila je i prisutna i tijekom drugog mandata Sanaderove vlade čiji proračuni dijele mnoge sličnosti s proračunom za 2016. Optimističnost makroekonomskih projekcija sugerira to da postoji izvjesna mogućnost za to da su proračunski prihodi u 2017. planirani previše optimistično, zbog čega je i planirani deficit državnog proračuna od 1,9 posto BDP-a previše optimistično postavljen.

Ako tome dodamo i činjenice da postoji velika neizvjesnost oko iznosa ukupnog smanjenja proračunskih prihoda zbog provedbe porezne reforme te da Vlada proračunom nije planirala povećanje plaća i isplatu božićnica i regresa javnim i državnim službenicima, možemo zaključiti da su negativni rizici vezani za realizaciju proračuna i ostvarenje planiranog deficita u 2017. prilično značajni. Laički rečeno, osim ako ekonomski rast u sljedećoj godini ne nadmaši i najoptimističnija očekivanja, planirani deficit bit će teško ostvariv.

Ono što, međutim, zabrinjava mnogo više od samih brojki vezanih za proračun za 2017. jest njegova poruka. A poruka kaže to da ova Vlada nema političke snage za fiskalnu konsolidaciju. A upravo je to jedna od

reformi bez koje se ne može zagarantirati dugoročna ekonomska održivost naše zemlje. Međutim, povoljne tekuće ekonomske prilike i nizak trošak novog zaduživanja bit će dovoljni da i javnost i kreditne agencije Vladi progledaju kroz prste ovako neoprezan i kratkovidan proračun.

No to ne znači da će trenutačne relativno sretne okolnosti potrajati dugo. Poslovni ciklus naziva se upravo ciklusom baš zato što svaka ekonomija prolazi periodički kroz uspone i padove. Ako proračun donosimo imajući na umu samo uspone, a baš su takvu praksu imale u većoj ili manjoj mjeri sve dosadašnje hrvatske vlade uključujući i Vladu premijera Plenkovića, postavlja se pitanje hoćemo li uopće biti u stanju preživjeti još jedan pad?

Politika & Kriminal

Zašto me proračun za 2017. podsjetio na onu priču Pale sam na svijetu

Autor: Goranko Fižulić

Goranko Fižulić analizira izglasani proračun za sljedeću godinu

Danski psiholog i književnik Jens Sigsgaard napisao je 1942. dječju fantastičnu priču Pale sam na svijetu. Dječak Pale probudio se jednog jutra i otkrio da je sam u kući. Nakon što je u potrazi za roditeljima ustanovio da na ulici i u cijelom gradu nema nikoga počinje uzimati sve što mu se sviđa. Tako je najprije otišao u slastičarnu, pa je iz voćarne uzeo dvije naranče, a nakon toga odlučio je voziti i tramvaj.

Na kraju je stigao u banku u kojoj je povjerovao da je i sav novac njegov. Završetak njegove avanture zna svaki prvoškolac. Za razliku od toga, sudbina netom usvojenog državnog proračuna za 2017. nije naravno poznata, ali je predvidljiva.

Hrvatska Vlada ponašala se kao i Pale, odlučila je u proračun za 2017. staviti samo ono što se joj sviđa i na kraju daje kao rezultat proračunski deficit konsolidirane države od 1,6 posto BDP-a. Kako bi ostvarila taj ambiciozni cilj Vlada je samo u par dana između usvojenih smjernica i prijedloga proračuna povećala prihodovnu stranu za 2 posto, a unutar tog iznosa prihode od prodaje nefinancijske imovine za čak 36 posto.

Dilema o stvarnoj održivosti riješena je na početku

Katarina Ott, ravnateljica Instituta za javne financije u svom novom, kritički intoniranom Aktualnom osvrtu, izražava čuđenje što su u tako kratkom vremenu pronađeni novi prihodi te se pita je li razlog tome neadekvatno planiranje smjernica ili snažni politički pritisci korisnika. Isto tako njeno upozorenje o nepodmirenim dospjelim obavezama Ministarstva zdravstva i HZZO-a, a koje su krajem rujna 2016. dostigle 2,75 milijardi kuna, ostalo je bez ikakve reakcije Banskih dvora.

Budući da navedeni iznos nije pridodan proračunskim rashodima za 2017., a prema izjavi ministra zdravstva Milana Kujundžića tekući prihodi nisu dostatni ni za održavanje trenutnog nivoa zdravstvene zaštite, dilema o stvarnoj održivosti proračuna riješena je već na samom početku.

Kao što ignorira dospjele obaveze Ministarstva zdravstva i HZZO-a te njihove stvarne potrebe u 2017. temeljene na postojećem ustroju i organizaciji sustava te pravima pacijenata, proračun ne sadrži ni isplatu duga za plaće javnim i državnim službenicima i namještenicima te njihova odavno ugovorena prava za 2017. Predviđenih 700 milijuna kuna u rashodima proračuna za narednu godinu samo je neznatni dio očekivanja zaposlenih u državnim i javnim službama, temeljenih na potpisanim sporazumima između Vlade i sindikata 2006. i 2009. te dodacima iz 2011. i 2012.

Vlada se nije obazirala na kritičke opaske

Realno, ako bi rashodovna strana proračuna za 2017. sadržavala nepodmirene dospjele obaveze u zdravstvu, stvarni trošak zdravstvenog sustava za narednu godinu te već nastale i buduće obaveze prema

učiteljima, nastavnicima, profesorima, liječnicima, medicinskim sestrama, policajcima, te ostalim zaposlenim u državnim i javnim službama, deficit državnog proračuna bio bi čak tri puta veći od prikazanog.

Ukoliko sindikati u svojim pregovorima s Vladom i naprave neočekivane značajne ustupke, ako zdravstveni sustav pokaže u narednoj godini do sada nikad zabilježen nivo racionalizacije svojih troškova, opet je stvarni proračunski deficit bar dvostruko veći od prikazanog i planiranog. Znači, Pale i Vlada ponašaju se na isti način, biraju samo ono što im se sviđa, uživaju u svojoj stečenoj slobodi, uvjereni da nema nikog da ih zbog toga ukori, ili možda kazni.

Vlada se prilikom donošenja proračuna nije obazirala ni na kritične opaske drugih nespornih autoriteta za javne financije. Profesor Ivo Bičanić, u prošlom je broju Globusa na samo njemu svojstven način zaključio "da je ravnoteža proračuna nestabilna pa će dug rasti, da će prihodi podbaciti, pa se može očekivati rebalans i da multiplikativnog efekta neće biti ni u kratkom ni u srednjem roku."

Ponovit će se situacija iz Sanaderovog mandata

Ravnateljica Ekonomskog instituta Zagreb, Maruška Vizek, upozorava između ostalog na trenutnu povoljnu cikličku situaciju koja nije trajnog karaktera te će nakon izmjene ekonomskog trenda "porezni prihodi početi padati, a rashodi će ostati isti te će se ponoviti situacija iz drugog mandata Vlade Ive Sanadera, povećanje proračunskog deficita i rast javnog duga."

Kako jedna nevolja nikada ne dolazi sama možda smo upravo svjedoci početka promjene globalnog ekonomskog ciklusa kao prije osam godina. U prošlom tjednu kada je Hrvatski sabor usvojio proračun, nekoliko događaja u financijskom svijetu nagovijestilo je moguću promjenu trenda. FED, središnja američka banka, napokon je drugi put nakon izbijanja svjetske financijske krize povišio referentnu kamatnu stopu te najavio njeno daljnje sukcesivno povećanje tijekom 2017.

Ista bi, sukladno očekivanjima većine nedavno anketiranih ekonomista u londonskom Financial Timesu, trebala do kraja naredne godine doseći iznos od minimalnih 1,125 posto, a 2018. prijeći 2 posto. Najave američke središnje banke financijsko tržište shvatilo je vrlo ozbiljno te su u petak prinosi na dvogodišnje trezorske zapise američkog ministarstva financija dosegli najviši nivo od 2009.

Jako loša vijest za sve dužnike pa tako i za Hrvatsku

Tromjesečni dolarski LIBOR, referentna međubankarska kamatna stopa na londonskom tržištu, istog je dana prvi put u proteklih sedam godina dosegao 1 posto. Sve navedeno dovodi u pitanje planove Vlade o povoljnijem refinanciranju pozamašnog dijela javnog duga koji dolazi na naplatu u narednoj godini. Započeti dugo očekivani trend povećanja kamatnih stopa jako je loša vijest za sve dužnike, pa tako i za Hrvatsku.

Druga, isto tako loša vijest za zemlje poput Hrvatske je rekordno nizak tečaj zajedničke europske valute u odnosu na američki dolar. U petak je jedan euro vrijedio svega 1,045 američkih dolara što je njegova najmanja vrijednost od početka 2003. Kako je hrvatska kuna vezana uz euro, američki dolar je na kraju prošlog tjedna dosegao vrijednost od rekordnih 7,20 kuna.

I treća loša vijest, cijena BRENT-a, referentnog tipa sirove nafte, u petak je prešla 55 dolara za barel, što je najviša vrijednost od kolovoza 2015. Goldman Sachs, najveća i najvažnija investicijska banka u svijetu, istog je dana revidirala svoju prognozu očekivane prosječne cijene sirove nafte za 2017. na 57,4 dolara za barel, za trećinu više od ostvarene prosječne cijene u ovoj godini.

Hrvatska je, očekivano, odlučila dulje spavati

Kada se tome pridoda istovremeno objavljena prognoza o daljnjem jačanju američkog dolara u odnosu na euro i to za velikih 15 posto do kraja naredne godine, onda je jasno da svi alarmi naftnih i dolarskih neto uvoznika moraju biti upaljeni. Ukoliko se ostvare ove projekcije Hrvatska će u narednoj godini plaćati sirovu naftu prosječno 40 posto skuplje nego ove, izraženo u eurima ili kunama. Prema podacima, koji iz poznatih razloga nisu uvijek pouzdani, hrvatski uvoz u 2014. iznosio je 13,6 milijuna barela sirove nafte. Polazeći od te količine vrijednost uvezene nafte u narednoj godini bit će veća za 1,6 milijardi kuna nego što je bila u 2016., što će negativno utjecati na rast BDP-a.

Naravno da usvojeni proračun mora pretrpjeti rebalans ako se ostvari scenarij koji predviđa Goldman Sachs. Država će u najgorem slučaju refinancirati svoje dugove po nešto višim kamatnim stopama od sadašnjih, rast BDP-a bit će manji od planiranog, a javni dug će opet porasti, kako u apsolutnom tako i u relativnom iznosu. Cijene goriva bit će opet više od 10 kuna za litru, a posljedice tako uvezene inflacije osjetit će nažalost svi.

Je li moglo biti drugačije? Možda. Za početak treba prekinuti praksu usvajanja proračuna za narednu godinu u dekoraciji adventskih zvijezda i uz zvuk božićnih zvončica. Pristojne zemlje taj posao ne odrađuju na samom kraju tekuće godine. Grčka je godinama „kuhala“ svoje knjige, tako je lagala drugima, ali ponajprije sebi. Pale se na kraju probudio uz svoju majku i shvatio da je sve bio samo san. Hrvatska je očekivano odlučila i dalje spavati.

EKONOMSKI INSTITUT POVEĆAO PROCJENE RASTA

Ove godine rast 2,7 posto, a nagodinu 2,9

Autor: H

Foto: Davor Javorovic/PIXSELL

Ekonomski institut Zagreb (EIZ) povećao je procjenu rasta hrvatskog gospodarstva u ovoj i sljedećoj godini. U prva tri tromjesečja ove godine rast gospodarstva prosječno je iznosio 2,8 posto na godišnjoj razini, a povoljni pokazatelji industrijske proizvodnje i trgovine na malo za listopad te mjesečni indikator poslovnog ciklusa CEIZ indeks upućuju na to da bi stopa rasta BDP-a u posljednjem tromjesečju mogla iznositi 2,7 posto, navodi se u EIZ-ovu priopćenju, objavljenom u srijedu. Stoga je taj institut povećao procjenu rasta bruto domaćeg proizvoda u cijeloj ovoj godini na 2,7 posto, a prije je očekivao 2,6 posto. U idućoj godini EIZ očekuje rast gospodarstva za 2,9 posto, a prije je procjenjivao da će rast iznositi 2,7 posto.

Očekivanja za ovu godinu, navodi EIZ, posljedica su pozitivnog doprinosa svih domaćih komponenti BDP-a - potrošnje kućanstava, investicija i državne potrošnje - u prva tri tromjesečja, posebice snažnog pozitivnog doprinosa realne potrošnje kućanstava te snažnije turističke potrošnje.

Analitičari EIZ-a upozoravaju da su glavni faktor nesigurnosti u prognozama neizvjesnosti oko stvarnih učinaka porezne reforme koja stupa na snagu 1. siječnja 2017. te opasnost od neprovođenja nužnih strukturnih reformi, što bi moglo ugroziti srednjoročnu perspektivu rasta nakon što se trenutno povoljan ekonomski ciklus ispuše, a kamate na međunarodnom tržištu počnu rasti.

Hrvatska bi 2017. mogla izaći iz procedure prekomjernog deficita

Autor: M.R.

Foto: HINA

NAKON što je stopa rasta realnog BDP-a u prva tri tromjesečja 2016. godine u prosjeku iznosila 2,8 posto na godišnjoj razini, povoljni pokazatelji industrijske proizvodnje i trgovine na malo za listopad te mjesečni indikator poslovnog ciklusa EIZ-a (CEIZ indeks) upućuju na to da bi stopa rasta BDP-a u posljednjem tromjesečju mogla iznositi 2,7 posto. Istraživači Ekonomskog instituta, Zagreb stoga u najnovijem broju publikacije Croatian Economic Outlook Quarterly najavljuju stopu rasta od 2,7 posto za čitavu 2016. godinu.

Ovakva očekivanja posljedica su pozitivnog doprinosa svih domaćih komponenti BDP-a (potrošnje kućanstava, investicija i državne potrošnje) u prva tri tromjesečja, posebice snažnog pozitivnog doprinosa realne potrošnje kućanstava—koja se oporavila zahvaljujući niskim cijenama goriva koje su povoljno utjecale na realni raspoloživi dohodak—te snažnije turističke potrošnje. S obzirom na to da se očekuje i značajno viša građanska potrošnja do kraja godine, realna potrošnja kućanstava u 2016. godini mogla bi rasti po stopi od 3,0 posto u odnosu na prethodnu godinu, navodi se u priopćenju Ekonomskog instituta, Zagreb.

Izlazak iz procedure prekomjernog deficita sredinom 2017.

Državna potrošnja će u ovoj godini najvjerojatnije ipak značajnije porasti, i to za 1,5 posto, ponajviše zahvaljujući deflaciji, poboljšanju ekonomskih uvjeta koji su doveli do rasta poreznih prihoda te boljoj apsorpciji sredstava iz EU fondova. Dostupni podaci za 2016. godinu daju naslutiti kako su investicije blago usporile rast, ponajviše u trećem tromjesečju kada je Hrvatska imala tehničku Vladu i nove parlamentarne izbore.

S obzirom na to usporavanje, analitičari EIZG-a smatraju kako bi investicije u ovoj godini mogle rasti po stopi od 4,1 posto. Snažna ovogodišnja turistička sezona te nastavak rasta izvoza dovest će i ove godine bilancu plaćanja u plus u iznosu od 3,3 posto BDP-a, što je smanjenje u odnosu na 2015. ponajviše zbog intenzivnijeg oporavka uvoza u ovoj godini. U nadolazeće dvije godine analitičari očekuju da će rast potrošnje kućanstava usporiti na 2,3 te na 2,5 posto uslijed povećanja cijena goriva, da će investicije i uvoz

ubrzati rast, da će državna potrošnja u sljedećoj izbornoj godini rasti po stopi od 1,4 posto te usporiti u 2018. godini, dok će vanjska trgovina i dalje imati pozitivan doprinos rastu BDP-a, ali uz nešto niže stope rasta izvoza i ispuhivanje efekta konverzije kredita u švicarskim francima.

"Podaci kojima raspolažemo, a koji se odnose na konsolidiranu opću državu, upućuju na to da su proračunski prihodi u prvih devet mjeseci porasli za 8,2 milijarde kuna na godišnjoj razini. S obzirom na to da su istovremeno rashodi porasli za dvije milijarde kuna, proračunski deficit značajno se smanjio u 2016. godini. Ne dođe li do značajnijih rashoda do kraja godine, analitičari očekuju da bi proračunski deficit u 2016. godini mogao iznositi 2,2 posto BDP-a. Uz približno jednaku dinamiku punjenja proračuna te očekivani ekonomski rast, smatramo kako će se daljnje smanjenje deficita nastaviti i u iduće dvije godine i to prema 1,9 odnosno 1,7 posto u 2017. i 2018. godini. Sredinom 2017., Hrvatska bi mogla izići iz procedure prekomjernog deficita, budući da je već sada deficit ispod tri posto BDP-a. No, u smislu strukturnog deficita, hrvatske javne financije još uvijek nisu usklađene s preporukama EU što podrazumijeva potrebu za daljnjom fiskalnom konsolidacijom", navode iz EIZG-a.

Pad nezaposlenosti

Nakon oštrog pada nezaposlenosti tijekom cijele 2016. godine, analitičari očekuju da će prosječna stopa nezaposlenosti iznositi oko 14,8 posto u ovoj godini. Uz oporavak ekonomske aktivnosti, analitičari očekuju i daljnji rast zaposlenosti. Međutim, pad projicirane stope nezaposlenosti u narednim godinama i dalje će biti pod utjecajem smanjenja radne snage, uzrokovanim uglavnom demografskim kretanjima (umirovljenje) i emigracijom. Naše srednjoročne prognoze stope nezaposlenosti iznose 13,5 i 12,3 za 2017. i 2018. godinu.

Glavni faktor nesigurnosti kod prognoza u ovom broju publikacije Croatian Economic Outlook Quarterly uvjetovan je neizvjesnostima oko stvarnih učinaka sveobuhvatne porezne reforme koja stupa na snagu 1.1.2017. te opasnošću od neprovođenja nužnih strukturnih reformi što bi moglo ugroziti srednjoročnu perspektivu rasta nakon što se trenutno povoljan ekonomski ciklus ispuše, a kamate na međunarodnom tržištu počnu rasti. S druge strane, proračun za 2017. godinu ugrožen je pregovorima sa sindikatima oko prethodno ugovorenog povećanja plaća za šest posto koje nije uključeno u proračun. Također, u srednjem roku, fiskalne vlasti suočit će se s rastućim dugovima u zdravstvu, restrukturiranjem dugova Hrvatskih autocesta, tužbama banaka zbog konverzije kredita u švicarskim francima te rastom cijene zaduživanja.

Da svi sindikati pristanu na isti deal, Vladi nedostaje 500 milijuna kuna

Autor: Ana Blašković

Foto: Pixsell

Ne postigne li se dogovor prije nove godine, plaće u javnom sektoru ide po dvije osnovice, što je pravni presedan.

Nakon što je napravila prvi korak postigavši dogovor sa sindikatima državnih službi o plaćama u 2017. i isplati božićnice, a oni se zauzvrat odrekli duga za 2016., pred Vladom je puno veći zalogaj - sindikati javnih službi. „Smatram da je postignuti dogovor vrlo dobar i kvalitetan i pokazuje duh partnerstva i Vladina poštovanja prema sindikatima. Mislim da su izmjene i dopune sporazuma o osnovici u državnim službama vrlo kvalitetne i da će biti korisne u dizanju stupnja povjerenja, a isto tako i poticaj za daljnje razgovore sa sindikatima javnih službi“, naglasio je premijer Andrej Plenković uoči sjednice Vlade.

Kalkulacije pokazuju da će rast plaća državnim službenicima po dinamici 2+2+2 (uvećane osnovice dva posto od siječnja, travnja te studenog) masu plaća povećati za oko tri posto, odnosno proračun stajati oko 250 milijuna kuna. Pristanu li sindikati javnih službi na isti takav deal, dakle samo za povećanje u 2017., masa plaća za javni sektor koja sada na godišnjoj razini doseže 30-ak milijardi kuna skočila bi dodatnih milijardu kuna.

Gdje će se namaknuti sredstva koja nisu predviđena u proračunu za 2017. u Vladi zasad ne otkrivaju, no ministar financija Zdravko Marić u četvrtak je rekao da je proračunom za 2017. predviđeno oko 700 milijuna kuna za povećanje plaća za zaposlene te da će se božićnice namaknuti preraspodjelama unutar ministarstava. „Čak i da sindikati javnih službi pristanu na isti sporazum, na poziciji plaća neće biti dostatnih sredstava. Manjak je teško utvrditi egzaktno, ali će on biti između 400 i 500 milijuna kuna“, kaže ekonomist Željko Lovrinčević dodajući da to otvara put prema rebalansu. Otvoreno pitanje je što sa 1,4 milijarde kuna duga iz 2016. čije su se dvije trećine bili spremni odreći i pristati na isplatu 500 milijuna, ali uz dogovor o konvergenciji s plaćama u privatnom sektoru na što nije pristala Vlada. Ne postigne li se dogovor prije nove godine, što sasvim izgledno, plaće u javnim i državnim službama od siječnja obračunavat će se po dvije

osnovice, a to bi bio pravni presedan i kršenje međunarodnih konvencija jer se radi o radu za istog poslodavca.

Tada bi odnosi mogli skrenuti u smjeru novih ekscesa jer bi sindikati zadržali pravo na tužbe za zaostatke iz 2016., ali i za konvergenciju, koje mogu aktivirati već od 26. siječnja.

Poznat podatak koliko bi nas koštalo preuzimanje INA-e od Mađara

Autor: js/vl

Hrvatska je 2003. godine prodala MOL-u 25 posto plus jednu dionice INA-e za 505 milijuna dolara, da bi pet godina kasnije mađarski naftaš dokupio još 22 posto dionica INA-e te u državni proračun uplatio 6 milijardi kuna

Za razliku od političara koji su se svi odreda izjasnili za preuzimanje INA-e, ekonomisti i ljudi koji poznaju globalna investicijska kretanja izričito su protiv takve operacije. Prema trenutačnoj cijeni dionice INA-e od 2920 kuna, tržišna vrijednost hrvatske naftne kompanije iznosi 29 milijardi kuna.

Hrvatska je 2003. godine prodala MOL-u 25 posto plus jednu dionice INA-e za 505 milijuna dolara, da bi pet godina kasnije mađarski naftaš dokupio još 22 posto dionica INA-e te u državni proračun uplatio 6 milijardi kuna. Sve skupa, u proračun je od prodaje INA-e sjelo oko 10 milijardi kuna, odnosno 1,2 milijarde eura, a ako dođe do otkupa, ta bi operacija Hrvatsku mogla stajati oko dvije milijarde eura, koliko bi otišlo MOL-u, te dodatna milijarda eura za daljnje investicije u toj kompaniji i trošak arbitraže – ukupno 23 milijarde kuna! Pretpostavlja se da MOL kontrolira 49 posto dionica INA-e jer je razliku otkupljivao na burzi. Očekivani trošak arbitraže za plinski biznis mogao bi biti oko 4 milijarde kuna, s tim što bi polovicu te svote snosila hrvatska strana, a drugi dio mađarski partner.

"Sisak očekuje obnovu rafinerije, a bez obnove ne može proći ni Rijeka. Za svaku od tih rafinerija trebalo bi izdvojiti po tri milijarde kuna, što je zajedno šest milijardi. Zato je odmah potrebno razjasniti što je korak B, što s INA-om dalje ako i kad se otkupe dionice? Odluku o INA-i može donijeti samo Sabor jer je vjerojatno u pitanju transakcija teška 23 milijarde kuna", komentira ekonomist Željko Lovrinčević, piše Večernji list.

Ministar koji je potpisao prodaju prvog udjela INA-e Ljubo Jurčić izričito je protiv njezina preuzimanja.

"INA ima emocionalnu vrijednost, premijer Plenković dao je ponudu na osnovi emocija, no bio bi to povratak u prošlost, a situacije iz prošlosti više nema", rekao je Jurčić.

Oglasio se i Slavko Linić.

"Mađari od početka nisu bili korektni, s njima će biti vrlo teško pregovarati. Ako se s njima ne uspije na fin način razgovarati, treba naći rješenje da MOL maknemo iz upravljačkih prava", komentirao je Linić.

OTKRIVAMO

Evo koliko nas košta preuzimanje Ine od MOL-a

Autor: Ljubica Gatarić

Foto: Dalibor Urukalović/PIXSELL

U dva navrata u razmaku od pet godina udjeli u Ini prodani su za približno deset milijardi kuna

Za razliku od političara koji su se svi odreda izjasnili za preuzimanje Ine, ekonomisti i ljudi koji poznaju globalna investicijska kretanja izričito su protiv takve operacije. Razlozi su brojni, od toga da država nema prostora da provede tu transakciju bez povećanja javnog duga i deficita, do jasnog stava da se preuzimanje Ine ne isplati ni po stvarnoj, a kamoli po tržišnoj vrijednosti Ine. Bez nafte se ne može živjeti, ali to više nije biznis budućnosti niti je Hrvatska dovoljno jaka da prati korak s etabliranim globalnim igračima. Prema trenutačnoj cijeni dionice Ine od 2920 kuna, tržišna vrijednost hrvatske naftne kompanije iznosi 29 milijardi kuna.

Što je plan B

Podsjetimo, Hrvatska je 2003. godine prodala MOL-u 25 posto plus jednu dionice Ine za 505 milijuna dolara, da bi pet godina kasnije mađarski naftaš dokupio još 22 posto dionica Ine te u državni proračun uplatio 6 milijardi kuna. Sve skupa, u proračun je od prodaje Ine sjelo oko 10 milijardi kuna, odnosno 1,2 milijarde eura, a ako dođe do otkupa, ta bi operacija Hrvatsku mogla stajati oko dvije milijarde eura, koliko bi otišlo MOL-u, te dodatna milijarda eura za daljnje investicije u toj kompaniji i trošak arbitraže – ukupno 23 milijarde kuna! Pretpostavlja se da MOL kontrolira 49 posto dionica Ine jer je razliku otkupljivao na burzi. Očekivani trošak arbitraže za plinski biznis mogao bi biti oko 4 milijarde kuna, s tim što bi polovicu te svote snosila hrvatska strana, a drugi dio mađarski partner.

– Sisak očekuje obnovu rafinerije, a bez obnove ne može proći ni Rijeka. Za svaku od tih rafinerija trebalo bi izdvojiti po tri milijarde kuna, što je zajedno šest milijardi. Zato je odmah potrebno razjasniti što je korak B, što s Inom dalje ako i kad se otkupe dionice? Odluku o Ini može donijeti samo Sabor jer je vjerojatno u

pitanju transakcija teška 23 milijarde kuna – komentira ekonomist Željko Lovrinčević. Ministar koji je potpisao prodaju prvog udjela Ine Ljubo Jurčić izričito je protiv njezina preuzimanja.

Odustaje i Amerika

– Ina ima emocionalnu vrijednost, premijer Plenković dao je ponudu na osnovi emocija, no bio bi to povratak u prošlost, a situacije iz prošlosti više nema – kaže Ljubo Jurčić. Inine rafinerije su zastarjele, ljudi su se razbježali, stala su istraživanja. Na nafti će u budućnosti moći zarađivati samo etablirane kompanije koje to sve imaju.

– Nijedan predsjednički kandidat u Americi nije uvrstio naftu među prioritete. Obama je nedavno zabranio istraživanja nafte uz obalu Aljaske, a SAD je odustao od 5 milijardi dolara vrijednih istraživanja. Autoindustrija je najavila da će se od 2025. fokusirati na električne automobile, naftne kompanije tvrde da će ulagati u obnovljive izvore. Nafta više neće biti biznis budućnosti – objašnjava Jurčić razloge zbog kojih bi premijer Plenković, ali i cijeli politički establišment, trebao stati na loptu. Javna je tajna da je stvarna vrijednost dionica Ine ispod tržišne jer je malo slobodnih dionica kojima se trguje na burzi i one drže cijenu. Primjerice, u petak 23. prosinca, kad je premijer Plenković objavio da je Hrvatska izgubila u jednoj od dviju arbitraža, prodana je samo jedna dionica Ine. Dobar poznavatelj prilika u Ini kaže da MOL-ov paket realno ne vrijedi ni onoliko koliko ga je MOL platio, no Hrvatska nije u dobroj pregovaračkoj poziciji te nakon gubitka arbitraže "MOL-ov paket vrijedi onoliko koliko MOL kaže da vrijedi", neovisno o svim drugim parametrima. Prema procjeni tog investitora, realna vrijednost Inine dionice bila bi oko 2000 kuna, a ne 3000 za koliko se njome sporadično trguje. Trenutačna bi cijena imala uporište u fundamentima i poslovanju kompanije tek da je Ina u posjedu naftnih polja u Siriji te da je cijena barela nafte oko 100, a ne 50 dolara.

Još jedan bivši ministar koji je bio na ratnoj nozi s MOL-om, Slavko Linić, kaže da to što su Mađari devastirali proizvodnju može biti i naša prednost u predstojećim pregovorima.

– Mađari od početka nisu bili korektni, s njima će biti vrlo teško pregovarati. Ako se s njima ne uspije na fin način razgovarati, treba naći rješenje da MOL maknemo iz upravljačkih prava – kaže Linić.

Kao potencijalni kupci i Vladini pomagači u preuzimanju Ine spominju se mirovinski fondovi i HEP. Za mirovinke bi to bio riskantan potez i, kako čujemo, nitko od njih nije spreman staviti potpis na odluku o kupnji Ine. Kao treća opcija spominje se i mogućnost da MOL-ov udio otkupi sama Ina, uzme kredit i kao zalog ponudi vlastite dionice. U toj bi operaciji Vlada izbjegla povećanje javnog duga i deficita, no tako zadužena Ina ne bi mogla ulagati i opet bi za godinu-dvije morala u prodaju.

3 koraka za Inu

1. Vlada bi posudila novac od banaka, a kao zalog dala dionice Ine

Mogući ulagači su investicijski ili mirovinski fondovi, EBRD...

2. Razrada nove energetske strategije

Tim je formiran, a radit će na energetske strategiji države, Ine i rafinerija

3. Osnivanje energetske holdinga

U njemu bi bili Ina, HEP i Petrokemija

Lovrinčević: Odluka o Ini mora biti donesena u Saboru

S obzirom na cijenu koja je u igri, odluka o preuzimanju Ine mora biti donesena u Saboru. Nije dovoljno osigurati samo sredstva za otkup dionica nego treba odlučiti i što je korak B i kako financirati obnovu rafinerija u Sisku i Rijeci. Prije rasprave u Saboru treba pregledati stanje u Ini, vidjeti što se točno dogodilo, kako će se rasplesti situacija u Siriji te voditi računa i o troškovima arbitraže, komentira Željko Lovrinčević.

Linić: MOL nije bio korektan partner od samog početka

Evidentno je da je Mađarima jedino bilo stalo do tržišta, a ne do ulaganja u proizvodnju. Ulaskom u Inu ušli su u Hrvatsku, Srbiju i Sloveniju, ostvarili su svoje namjere. MOL nije partner za ulaganje i stoga stvar treba riješiti prvo pregovorima, a ako to ne bude išlo, država treba dokupiti dionica koliko bude trebalo da se MOL makne iz upravljačkih prava Ine. Država ima mehanizam da to postigne, kaže Slavko Linić.

Jurčić: Vraćamo se u povijest, a situacije iz prošlosti ne postoje

Danas Podravka ima veći potencijal od Ine. Nafta više nije biznis budućnosti, a o Ini ne treba raspravljati na osnovi emocija, nego na osnovi realnih odnosa i promišljene strategije. Ina je izgubila prednosti koje je imala i zato ne treba ići u otkup dionica. Rafinerije su zastarjele, ljudi su se razbježali, svijet se fokusira na obnovljive izvore energije. Naftom će se baviti samo oni koji su akumulirali kapital, komentira Ljubo Jurčić.